

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE BU DAVRANIŞLARLA BAŞA ÇIKMA YOLLARI

İbrahim ÇANKAYA*
Hürşit ÇANAKÇI

ÖZET

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı uyguladıkları çözüm yollarını tespit etmektir. Araştırmanın çalışma evrenini 2010-2011 yılı eğitim-öğretim yılı güz döneminde Elazığ İli Merkez İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, çalışma evreni içerisinde tesadüfi olarak belirlenen ve yüz yüze görüşülen 60 sınıf öğretmeni üzerinden yürütülmüştür. Yüz yüze görüşülen öğretmenlerden 38 öğretmenin cevapladığı görüşme formlarındaki yazılı veriler “Nvivo 7” nitel veri analizi programında değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında; “*derse ilgisiz olma*”, “*kopya çekme*”, “*fiziksel ve sözlü şiddet*”, “*öğretmene karşı saygısızlık*”, “*sorumluluk üstlenmeme*”, “*dersin düzenini bozma*” ve “*gruplaşma*” yer almaktadır. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı başvurdukları çözüm yolları arasında ise; “*rehberlik-danışmanlık yapma*”, “*yüzleştirme*”, “*sorumluluk kazandırma*”, “*cezalandırma*”, “*ödüllendirme*” ve “*sosyal destek sağlama*” gibi kısa ve uzun vadeli çözüm önerileri yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, disiplin, istenmeyen davranışlar.

UNDESIRABLE STUDENT BEHAVIORS FACED BY CLASSROOM TEACHERS AND WAYS OF COPING WITH THIS BEHAVIORS

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the undesirable student behaviors faced by the classroom teachers and the solutions they apply to these behaviors. The population of the research comprises of the class teachers who worked in the Elazığ Province Central Elementary Schools during the 2010-2011 fall semester. The sample of the research was carried out on the 60 class teachers who were selected randomly among the population and who were interviewed face to face. The data written in the interview forms which were answered by the 38 teachers among the teachers who were interviewed face to face was evaluated with the “Nvivo 7” qualitative data analysis program. “*Being irrelevant to the course*”, “*cheating*”, “*physical or verbal violence*”, “*being disrespectful to the teacher*”, “*refusing responsibility*”, “*disturbing the order in the class*” and “*grouping*” are among the undesirable student behaviors frequently faced by the teachers. The short or long run solution suggestions such as “*guidance-counseling*”, “*confrontation*”,

---

* Yrd. Doç. Dr., Mevlana Ü. Eğt. Fak. Eğt. Bil. Böl. El-mek: ihcankaya@hotmail.com

“responsibility training”, “punishing”, “rewarding” and “providing social support” are among the solutions to which the teachers appeal against the undesirable behaviors.

Key Words: Classroom teacher, discipline, undesirable behaviors.

1. GİRİŞ

Farklı kültürlerden ve sosyoekonomik düzeylerden gelen, kişilikleri, gereksinimleri, algıları, tutumları, seçimleri birbirinden farklı olan öğrenciler aynı sınıf ortamında bir araya gelmektedirler. Bu kadar farklı özelliklere sahip olan öğrencilerin, aynı sınıf ortamını sorunsuz biçimde paylaşmaları oldukça zordur. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının anlaşılması, daha iyi öğrenme ve öğretme süreci için bir gereklidir (Türnüklü, 2006: 3). Problem davranışları çözmek veya oransal olarak azaltmaya çalışmak başta sınıf öğretmenleri olmak üzere okul yönetimlerinin de gündemini meşgul etmektedir. Bu nedenle bu tür problem davranışların iyi tanımlanıp, nedenlerinin bilinmesi ve bu tür problemlere karşı etkili çözüm stratejilerinin uygulanması ile okullarda zaman ve kaynak israfının önüne geçilebilir. Bunun için istenmeyen öğrenci davranışlarının iyi tanımlanması, nedenlerinin iyi bilinmesi ve davranışa göre etkili çözüm stratejilerinin uygulanması gerekmektedir. Öğrenci davranışlarının istendik olup olmaması, davranışı gösteren kişinin özelliklerine, davranışın meydana geldiği sosyal koşullara ve toplumsal yargılara bağlanabilir (Başar, 2001: 95). Yaygın olarak görülebilen istenmeyen öğrenci davranışları arasında; küfürlü konuşma, başkalarını rahatsız etme, işini yaparken özen göstermeme, dersi dinlememe, sınıfta başkaları konuşurken konuşma, ders dışı konularla ilgilenmek, arkadaşlarını engelleme, arkadaşına veya öğretmenine kaba ve saygısız davranma, okul eşyalarına zarar verme, devamsızlık, kopya çekme gelmektedir (Baloğlu, 2001: 21). İstenmeyen davranışlar ile ilgili alan yazında yer alan tanımlardan bazıları şunlardır: “Öğrencilerin öğrenmesini engelleyen davranışlar, öğretmeni ve arkadaşıyla etkileşimine zarar veren davranışlar, okul eşyalarını veya kişilerin özel eşyalarının zarar görmesine yol açan davranışlar” (Küçükahmet, 2001: 112) istenmeyen davranışlar olarak tanımlanmıştır. Sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak nitelendirilir (Çelik, 2000: 164). İstenmeyen öğrenci davranışlarını Öztürk (2001: 141) akademik, sosyal ve ortama zarar verici istenmeyen davranışlar olarak üç grupta sınıflandırmıştır. Genel anlamda okullarda eğitimi engelleyen her tür davranış, istenmeyen davranış olarak ta nitelendirilebilir. İstenmeyen davranışlar özellikle okul güvenliğini olumsuz etkilemektedir. Bu tür davranışlar karşısında öğretmenlerin başvurdukları yaygın yöntemler arasında; küçük yanlışları görmezden gelme, kışkırtıcı eylemleri görmezden gelme, göz ilişkisi kurma, yaklaşma, uyarma, azarlama, yerini değiştirme, espri yapma, ara verme, konuşma, hak ve ayrıcalıktan yoksun bırakma, sınıfta alıkoyma, isteğini yapmama, ailesiyle ilişki kurma, anlaşma yapma, fiziksel olmayan ceza verme (Başar ve Baloğlu, 2001: 149) yer almaktadır.

İstenmeyen davranışların kontrol edilebilmesi, önlenmesi veya etkili yönetilebilmesi istenmeyen davranışa nasıl yaklaşıldığına bağlıdır. Okulun genel disiplin politikası istenmeyen davranışların yönetilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu açıdan disiplin yaklaşımları başlıca 2 kategoride sınıflandırılabilir: A- Olumlu disiplin yaklaşımı; yönlendirici disiplin, önleyici disiplin, öğretici disiplin, sorumluluk bilincini geliştiren disiplin, ahlaki disiplin bu kategoride yer almaktadır (Uzun, 2005: 59).. B- Olumsuz disiplin yaklaşımları; cezalandırıcı, bastırıcı, kollayıcı, kıyaslayıcı ve dengesiz disiplin (Uzun, 2005: 29).

Olumlu disiplin yaklaşımları olumsuz davranış ortaya çıkmadan önce uzun vadede önlem almaya yönelik iken, olumsuz disiplin yaklaşımları ise problemi bastırıcı ve sadece olumsuz sonuçları engellenemeye yöneliktir. Olumsuz disiplin yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilen kısa vadeli önlemler ile okullarda meydana gelebilecek bir felaket anında müdahale etme

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/2 Spring 2011

hedeflenmektedir. Bu tür önlemler olumsuz davranışı uzun vadede önlemekten uzaktır (Schick ve Cierpka, 2005: 27). Uzun vadeli önlemler ise; okul güvenliğini tehdit eden risk faktörlerini azaltmaya yönelik olup, okul-aile-sivil toplum işbirliğini kapsayan klasik okul güvenliğini önlemlerinin dışında değerlendirilebilir. Öğrenci aileleri ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak, öğrencinin başarısını desteklemek, sosyal faaliyetlere önem vermek, öğrenciye yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vermek, yoksul öğrencilere yönelik maddi destek sağlamak ve değerler eğitimi uzun vadeli önlemler arasında yer almaktadır (Schick ve Cierpka, 2005: 29). Bu bağlamda öğretmenlerin, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı hangi kısa, orta ve uzun vadeli müdahale yolları ile yaklaştıkları bu araştırmanın problem durumunu teşkil etmektedir. Bu problem durumu ekseninde aşağıda ifade edilen iki soruya cevap aranmıştır:

- ✓ Öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
- ✓ Bu tür davranışlara karşı öğretmenler hangi başa çıkma yollarına başvurumaktadırlar?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı, araştırmacının esnek olmasını, toplanan verilere göre araştırma sürecini yeniden biçimlendirmesini ve gerek araştırma desenini gerekse toplanan verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesini gerektirmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 259).

2.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evreni 2010-2011 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Elazığ İl Merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları, araştırma evreninde bulunan ve tesadüfi olarak belirlenen 60 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşülerek dağıtılmış, öğretmenlerin görüşlerini görüşme formuna yazarak bildirmeleri istenmiştir. Görüşlerini yazılı olarak ifade eden 38 öğretmenin görüşleri değerlendirmeye alınmıştır.

2.3. Görüşme Formu

Araştırmada, sınıf öğretmenlerine yönelik olarak, 2 sütundan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Sütunların birinde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışının ismini yazmaları, karşısındaki sütuna ise bu problemi nasıl çözmeye çalıştıklarını yazmaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliliği için şu ölçütler dikkate alınmıştır:

1- Bu çalışmada katılımcı teyidi kullanılmıştır. Öğretmenler açık uçlu ifadelerin hepsine cevap vermişlerdir.

2- Veriler öğretmenler ile yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir.

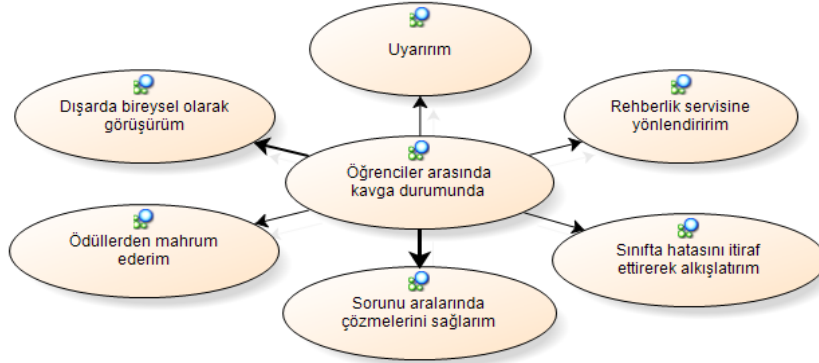
3- Öğretmenlerin ileri sürdükleri görüşlerin ve önerilerin ana temayı (istenmeyen davranışları) açıklayıcı nitelikte olması göz önünde bulundurulmuştur.

Bu ölçütler araştırmanın iç geçerliliğini kanıtlamaya yönelik ölçütler olarak kabul edilmektedir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamaya yönelik birinci ölçüt, görüşme formunun iki akademisyen (kapsam geçerliliği açısından) ve ifadelerin bir dil uzmanı görüşü ile teyit edilmesidir. Güvenirliğe yönelik bir diğer ölçüt ise öğretmenlerin (birincil kaynaktan) görüşlerinin doğrudan aktarılmış olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 264).

3. BULGULAR

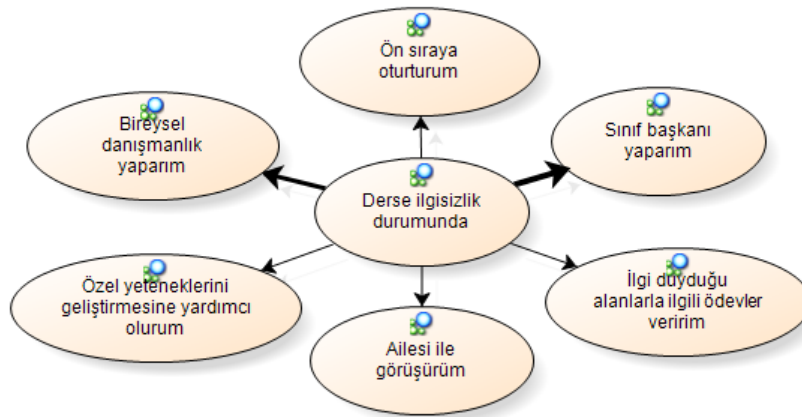
Bu araştırmada öğretmenlerin sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu problem davranışlara karşı hangi başa çıkma yollarını kullandıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bölümde, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ve problem davranışlara yönelik tespit ve önerilerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğrenciler Arasında Kavga Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının başında öğrenciler arasında gerçekleşen fiziksel ve sözlü kavgalar gelmektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin bu durumlara karşı daha çok “sorunu aralarında çözmelerini sağlarım”, “bireysel olarak görüşürüm”, “ödüllere mahrum bırakırım”, “uyarırım”, “hatasını itiraf ettirerek ödüllendiririm”, “rehberlik servisine yönlendiririm” gibi öneriler şiddet davranışı sonrası olumsuz etkileri azaltmaya yönelik çabalar olarak değerlendirilebilir. Burada öğretmenlerin şiddeti önlemeye yönelik uzun vadeli çözüm yollarına başvurmak yerine kısa vadeli (davranışın olumsuz etkisini azaltmak) çözüm yollarına daha fazla başvurdukları görülmektedir.

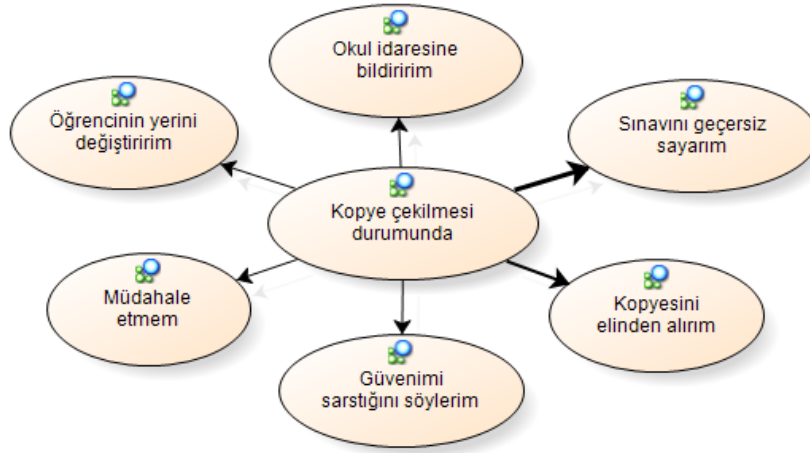
Tablo 2: Derse İlgisizliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri

Turkish Studies

Öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarından biri öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmalarıdır. Bu durum karşısında öğretmenlerin en sık kullanmış oldukları istenmeyen davranışla başa çıkma yolunun “*öğrenciyi sınıf başkanı yaparım*” gibi sorumluluk kazandırma çabası olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra “*bireysel danışmanlık yaparım*” yaklaşımı ile öğretmenlerin yüz yüze görüşmeyi uyguladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı başvurdukları diğer başa çıkma yolları arasında “*ön sıraya oturtma*”, “*öğrencinin özel yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olma*”, “*ailesi ile görüşme*” yer almaktadır. Burada öğretmenlerin hem problem davranışın ortaya çıkmasını engellemeye (sorumluluk kazandırmak gibi) hem de problem davranışın olumsuz etkisini azaltmaya yönelik yollara birlikte başvurdukları görülmektedir.

Tablo 3: Kopya Çekilmesi Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Diğer bir istenmeyen öğrenci davranışı olan kopya çekme karşısında öğretmenlerin başvurdukları çözüm yolları arasında “*sınavını geçersiz sayarım*” ve “*kopyasını elinden alırım*” yollarına daha fazla başvurdukları görülmektedir. Bunun dışında öğretmenlerin sırasıyla kullandıkları diğer yollar “*görmezden gelme*”, “*öğrencinin yerini değiştirme*”, “*ben dili ile yaklaşma*” olduğu görülmektedir. Bu başa çıkma yollarının istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemekten ziyade problemin neden olabileceği olumsuz sonuçları azaltmaya yönelik olduğu söylenebilir. Burada, öğretmenlerin klasik yazılı sınav değerlendirmesi dışında kopya çekmeyi önlemeye yönelik “*performans değerlendirmesi*” gibi alternatif değerlendirme yollarına başvurmadıkları görülmektedir.

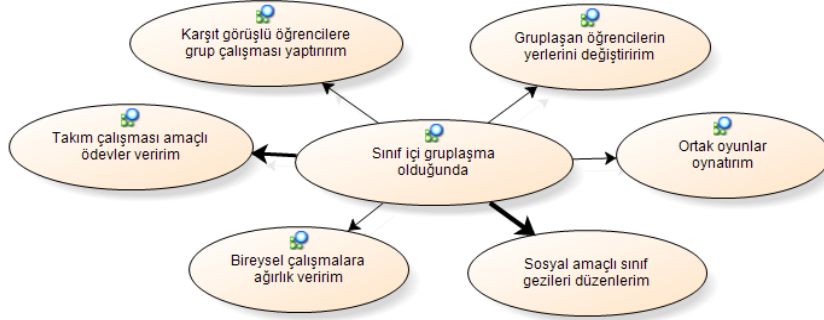
Tablo 4: Öğretmene Karşı Saygısızlık Yapılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında üzerinde durulması gereken diğer bir problem öğrencilerin saygısız davranışlarıdır. Öğretmenlerin en çok üzerinde durdukları başa çıkma yolu ise “öğrencilerle özel olarak görüşmek” ve “ben dilini kullanmak”. Başvurulan diğer yollar ise sırası ile şöyledir “empati kurma”, “davranışı görmezden gelme”, “dersten dışarı çıkarma”, “kıзма” ve “disiplin kuruluna sevk etme”. Öğretmenlerin kendilerine karşı yapılan olumsuz davranışlara karşı sorunu kendilerinin çözmeye çalıştığı, sorunun çözümü için dışarıdan destek almaya daha az yöneldikleri görülmüştür.

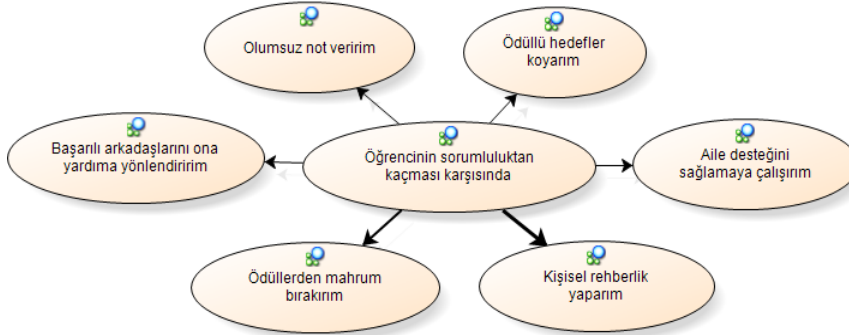
Tablo 5: Sınıf Düzenini Bozmaya İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sınıf düzenini bozmaya yönelik istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin sıklıkla önermiş oldukları “öğrencinin yerini değiştiririm” başa çıkma yolunun kısa vadeli bir çözüm yolu, “özel görevler veririm” yaklaşımının ise istenmeyen davranışları azaltmak amaçlı uzun vadeli sorumluluk kazandırmaya yönelik bir davranış olduğu söylenebilir. “Sözlü olarak uyarırım”, “ceza vererek korkutmaya çalışırım”, “göz teması kurarım”, “arkadaşlarına onu yalnız bırakmalarını telkinlerim” gibi önerilerin ise kısa vadeli ve olumsuz davranışın yol açabileceği gerilimi azaltmaya yönelik olduğu görülmektedir.

Turkish Studies

Tablo 6: Sınıf İçi Gruplaşmaya İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sınıf ortamında sıklıkla görülebilen ve istenmeyen davranışlar arasında kabul edilen öğrenci gruplaşmalarına karşı öğretmenlerin çözüm önerilerine bakıldığında; “sosyal amaçlı sınıf gezileri düzenlerim”, “takım çalışmasına dayalı ödevler veririm”, “karşıt görüşlü öğrencilere ortak grup çalışması yaptırım” önerilerinin sosyal kaynaşmayı ve iletişimi güçlendirmeyi amaçlayan çözüm yolları olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin Sorumluluktan Kaçmalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğrencilerin verilen ödevleri yapmaması kısaca sorumluluk üstlenmekten kaçınmaları durumunda öğretmenlerin daha çok başvurdukları “kişisel rehberlik yaparım” çözüm yolu öğretmenlerin istenmeyen davranışa karşı öğrencilerle yüz yüze iletişim kurmaya çalıştığını gösterirken, yine öğretmenlerin sıkça kullandıkları “öğrenciyi ödüllere mahrum bırakırım”, “olumsuz not veririm”, “ödüllü hedefler koyarım” başa çıkma yolunun ise kısa vadeli ancak sorumluluk kazandırmaktan uzak bir yol olduğu söylenebilir. Öğrenciye tutarlı davranış kazandırmada önemli bir destek olan “Aile desteğinin sağlanması” çözüm önerisinin ise daha az olarak önerildiği görülmektedir.

Öğretmenlerin genel olarak istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı hem kısa vadeli hem uzun vadeli başa çıkma yollarına başvurdukları ancak kısa vadeli çözüm yollarını daha fazla kullandıkları görülmektedir. Kısa vadeli çözüm önerileri istenmeyen davranışların nedenlerini ortadan kaldırmaya yönelik olmayıp davranışı bastırmaya yönelik olarak değerlendirilebilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının “*öğrenciler arası kavgalar, derse ilgisizlik, öğretmene saygısızlık, kopya çekmek, sınıf içerisinde gruplaşma, dersin akışını bozmak ve öğrencinin sorumluluk üstlenmekten kaçması*” olduğu öğretmen görüşleri çerçevesinde tespit edilmiştir. Bu tür istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin uyguladıkları başa çıkma yolları kısa ve uzun vadeli önlemsel yaklaşımlar olmak üzere iki kategoride sınıflandırılabilir. “*Olumsuz not vermek, göz teması kurmak, sözlü uyarıda bulunmak, yer değiştirmek, görev ve ödevler vermek, ödül ve ceza vermek*” gibi önlemler kısa vadeli olup istenmeyen davranışın tekrar ortaya çıkmasını engellemeye yönelik olmayıp, olumsuz etkileri azaltmaya dönük olan önlemlerdir.

“*Aile ile işbirliği yapmak, bireysel rehberlik yapmak, sosyal faaliyetlerde bulunmak, birlikte ortak kararlar almak, sorumluluk kazandırmak, öğrencinin özel yeteneklerini geliştirmesine destek vermek*” gibi önlemler ise uzun vadeli, olumsuz davranışı değiştirmeye yönelik önlemler olarak değerlendirilebilir.

Literatürde yer alan farklı araştırmalar incelendiğinde istenmeyen öğrenci davranışlarının bu araştırmada saptanan istenmeyen öğrenci davranışları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin hem kısa vadeli hem de uzun vadeli başa çıkma yollarına başvurdukları görülmüştür. Örneğin: Kılıç-Özmen (2009: 185) araştırmasında; “*öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında uyguladıkları başa çıkma yolları en çoktan aza doğru sırasıyla birebir konuşmak, sözlü uyarma, kuralları hatırlatma, ailesiyle görüşme*”, davranışından dolayı üzüldüğünü söyleme (ben-dili) olduğunu saptamıştır. Özer (2009:108), öğretmenlerin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında “*sınıfta dikkat çekmek, izin almadan konuşmak ve yüksek sesle konuşmak, kavga etmek, arkadaşının üzerine yürümek, küfürlü konuşmak, sürekli gülme*” nin yer aldığını ve öğretmenlerin en çok başvurdukları başa çıkma stratejisinin “*sözlü müdahale ve göz teması*” olduğunu bildirmiştir. Beşdok (2007: 147), öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok kullandıkları yöntemlerin; “*davranışı görmezden gelme*”, “*doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme*”, “*okul yönetimi ile görüşme*”, “*aile ile görüşme*”, “*rehberlik servisi ile görüşme*”, “*fiziksel ceza verme*” olduğunu bildirmiştir. Korkankorkmaz (2007: 72), İlk ve orta öğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmada; en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının “*arkadaşını şikâyet etme, dersin akışını bozma ve izinsiz konuşma*” olduğunu tespit etmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin sıklıkla başvurdukları çıkış yolu ise kısa vadeli iyileştirici müdahaleler olduğu saptanmıştır. Tolunay (2008: 122), araştırmasında öğretmenlerin sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar arasında “*söz almadan konuşmak, gürültü çıkarmak, derse ilgisiz kalmak, ödevlerini yapmamak, lakap takmak, kaba ve küfürlü konuşmak*” olduğunu tespit etmiştir. Bu duruma karşı öğretmenlerin en fazla; “*sözlü uyarma, öğrenciyle bireysel görüşme, kuralları hatırlatma ve sorumluluk verme*” yollarına başvurduklarını tespit etmiştir. Sipahioğlu (2008: 131), araştırmasında, öğretmenlerin en çok kullandıkları istenmeyen davranış yönetme stratejileri arasında, “*saygı duyarak iletişim kurmak, adil olmak, sorumluluk vermek, sade ve anlaşılır dille açıklamak*” olduğunu saptamıştır.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uzun vadeli, olumsuz davranışı önlemeye dönük müdahale stratejilerini de kullandıkları görülmüştür: Keskin (2009: 95) tarafından yapılan çalışmada; “*dersin dikkatini bozma, dikkat çekmek, arkadaşını şikâyet etmek*” davranışlarının daha çok olduğu, hırsızlığın ise hemen hemen hiç olmadığı saptanmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin bu durumlara karşı, sorunu daha çok kendilerinin çözdüğü, sözel yöntemlere daha çok başvurdukları, tehdidin ise en az başvurulan yol olduğu belirlenmiştir. Ayrıca

öğretmenlerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yaklaştıkları, sık sık empati yaptıkları, iletişim kurarak önlemsel yaklaşım içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Keleş (2010: 95), İstanbul Maltepe İlçesindeki ilköğretim okulu öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada; öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı pozitif yaklaşım sergilediklerini, davranışın nedenini bulmaya çalıştıklarını çözüm olarak ise öğrencilerin iyi taraflarını destekleyerek pozitif tutum geliştirmeye çalıştıklarını bildirmiştir. Elban (2009: 87), yaptığı çalışmada, ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının “*izinsiz konuşmak, yalan söylemek, şikayet etmek, küfür ve kavga etmek*”. 2. kademe öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının ise “*dersi dinlememek, derse hazırlıksız gelmek ve kavga etmek*” olduğunu bildirmiştir. Öğretmenlerin en çok başvurdukları yöntemlerin ise; “*dersi öğrencinin dikkatini çekecek şekilde işlemek*”, “*öğrenciyle birebir ilgilenmek*”, “*olumlu davranışlarında öğrenciyi ödüllendirmek*”, *okul-aile ve öğretmenin işbirliği içerisinde olması*” olduğunu saptamıştır.

Sınıf ortamı insan ilişkilerine dayalı, farklı beklentilere ve sosyoekonomik farklılıklara sahip insanların bir arada bulunduğu mikro bir grup olarak kabul edilebilir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini iyi tanıyıp onların hedef ve beklentilerinin farkında olması istenmeyen durumlara karşı etkili olabilecek tarzda müdahalede bulunmalarını kolaylaştırır. Olumsuz davranışları değiştirmeyi amaçlamayan, duygusal açıdan öğrenciyi pozitif olarak etkilemekten uzak çözümler problem davranışı sadece erteleyebilir. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara karşı daha etkili çözümler üretebilmeleri için;

- ✓ Çatışma yönetimi stratejileri,
- ✓ Pozitif disiplin,
- ✓ Acil durum yönetimi konularında uzman desteğinde hizmet içi eğitim kurslarına tabi tutulmaları önerilmektedir. Bu şekilde, öğretmenlerin sınıfta etkililiğinin artırılması ve genel sınıf güvenliğinin artırılması konularında önemli kazanımlar sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- BALOĞLU, Nuri (2001). **Etkili Sınıf Yönetimi**. Ankara: Baran Matbaası.
- BAŞAR, Hüseyin (2001). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- BEŞDOK, Dilek (2007). **Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleyebilme Yeterliklerinin Değerlendirilmesi**. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÇELİK, Vehbi (2000). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- ELBAN, Leman (2009). **İlköğretimdeki Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Karşılaşma ve Çözüm Bulma Durumlarının İncelenmesi**. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KELEŞ, Zeynep (2010). **İlköğretim Okulları Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri**. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- KESKİN, Resul (2009). **Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi.** İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla (2001). **Sınıf Yönetimi.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KORKANKORKMAZ, Muharrem (2007). **İlköğretim ve Ortaöğretim Basamağında Beden Eğitimi Derslerinde Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Süreçlerinde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Önlenmesinde Kullanılan Önlem ve Teknikler.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZER, Gizem (2009). **Öğretmen Adaylarının Sınıf İçinde Gözlemledikleri İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Etmede Kullanılabilecek Stratejilere İlişkin Görüşler,** Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KILIÇ-ÖZMEN, Zehra (2009). **İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleriyle Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarını Algılamaları ve Başa Çıkma Yöntemleri Arasındaki İlişki.** İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- ÖZTÜRK, Necla (2001). **Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- SCHICK, A. ve CIERPKA M. (2009). **Faustlos: Evaluation Of A Curriculum To Prevent Violence In Elementary Schools.** Applied and Preventive Psychology, (11): 157–165.
- SİPAHİOĞLU, Emel (2008). **İlköğretim I. Kademe Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Önerileri (Narlıdere İlçesi Örneği).** İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜRNÜKLÜ, Abbas (2006). **Onarıcı Disiplin,** Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- TOLUNAY, Aycan (2008). **Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri.** Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- UZUN, Ahmet (2005). **Özgürleştiren Disiplin** İstanbul: Bilge Yayınevi
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK Hasan (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** Ankara: Seçkin Yayıncılık.